فصلنامه ایده های نوین روانشناسی

دوره ۴، شماره ۸، بهار ۹۹

قلدری در بین دانش‌آموزان مقطع دوم متوسط شهر تبریز

تورج سرابی اصل[۱]

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی قلدری در بین دانش‌آموزان مقطع دوم متوسط شهر تبریز صورت گرفت. نمونه این پژوهش به‌وسیله روش نمونه‌گیری در دسترس از ۳ مدرسه انتخاب گردید و با استفاده از پرسشنامه قلدری النا بوکلیرو و مارسلو داربو (۱۳۲) پرسشنامه داده‌ها جمع‌آوری شدند. یافته‌های پژوهش نشان داد که حدود ۸۰٪ دانش‌آموزان معتقد به وجود قلدری، ۴۰/۹٪ دانش‌آموزان به عنوان شاهد قلدری، ۳۳/۳٪ قربانی قلدری و ۹/۸٪ به‌عنوان قلدر و ۱۶٪ آنان ترکیبی از این حالت را تجربه می‌کنند. نتایج پژوهش بیانگر این بود که ۵۷٪ موارد قلدری از نوع قلدری کلامی، ۴۰٪ از نوع فیزیکی و ۲/۵۶٪ از نوع اجتماعی/رابطه‌ای اتفاق می‌افتد. واکنش حدود ۵۷٪ دانش‌آموزان به قلدری، تقویت کننده آن و تنها کمتر از ۲۹٪ دانش‌آموزان واکنش‌های مبتنی بر عدم‌حمایت و تشویق قلدری نشان داده‌اند. همچنین نتایج نشان داد که به هنگام وقوع قلدری اقدامات مسئولین مدرسه در ۷۰٪ موارد موجب تقویت و در ۲۸/۸٪ موارد موجب کاهش قلدری در مدارس می‌شود. با توجه به آسیب‌های جسمی و روانشناختی و زمینه‌سازی قلدری برای آسیب روانی-اجتماعی در دانش‌آموزان و با توجه به اهمیت مدرسه هم به لحاظ وقوع و هم به لحاظ کنترل و پیشگیری قلدری می‌توان با اجرای سیاست‌های مشخص، ارائه آموزش‌های مناسب و اجرایی و برنامه‌های پیشگیری و مداخله مناسب در مدارس از وقوع و ایجاد پیامدهای آسیب‌زا قلدری جلوگیری کرد.

کلیدواژه‌ها: قلدری، مدارس، دانش‌آموزان.

[۱] کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس علامه امینی تبریز، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

مقدمه

قلدری در سراسر جهان به عنوان یک مشکل عمومی و شایع در مدارس شناخته می‌شود (اندروو[1] همکاران،۲۰۰۵). موفقیت در مدرسه مهارت‌های اجتماعی و بهزیستی روانشناختی هم در قربانیان و هم قلدرها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (بولتون[2] و همکاران،۲۰۰۸). قلدری شکلی از رفتار پرخاشگرانه عمدی و تکراری است که به صورت فردی و گروهی در بین کودکان که در مدرسه اتفاق می‌افتد. رفتار قلدری نیاز به سوءاستفاده از قدرت برعلیه دیگر و میل به تسلط بر آنها نشات می‌گیرد و یک نابرابری قدرت بین قلدری و قربانی وجود دارد (کوفان و الورز[3]، ۲۰۱۲) الویوس[4] (۱۹۹۱) معتقد است که قلدری انواع مختلفی وجود دارد که عبارت‌اند از: فیزیکی (به عنوان مثال دعوا کردن، لگدزدن و مشت زدن)؛ کلامی (به عنوان مثال ناسزا گفتن، تهدید کردن، پخش شایعات تند و زننده)، رابطه‌ای/ اجتماعی (به عنوان مثال اخراج کردن از بازی یا از گروه، نادیده گرفتن یا دعوت نکردن همکلاسی به جشن). از این میان، قلدری فیزیکی و قلدری کلامی شکل مستقیم قلدری محسوب می‌شوند، در حالی که قلدری رابطه‌ای/ اجتماعی اشاره به شکل غیرمستقیم قلدری دارد. نتایج مطالعات در مورد قلدری مستقیم و غیرمستقیم به طور پیوسته نشان داده‌اند که پسرها بیشتر درگیر قلدری مستقیم و دخترها بیشتر درگیری قلدری غیرمستقیم می‌شوند (اونس[5]، ۲۰۰۰).

الویوس[6] (۱۹۹۱) ویژگی‌های اصلی افراد قلدر را تکانشگری، پرخاشگری، قدرت فیزیکی و رفتار سلطه‌گرانه می‌داند. به نظر می‌رسد آنها در مذاکراتشان برای حل تعارضات بین فردی منجر به انتخاب رفتارهای پرخاشگری را اتخاذ می‌کنند و فاقد مهارت‌های جایگزین برای حل تعارض خود هستند (ولک و همکاران[7]، ۲۰۰۰). قلدر/ قربانیان افرادی هستند که هم به عنوان قلدر و هم به عنوان قربانی درگیر پدیده قلدری می‌شوند. قلدر / قربانیان دارای بالاترین سطح مشکلات سازگاری در بین کودکان درگیر قلدری بوده و مشکلات درون سازی شده بیرونی سازی شده را نشان می‌دهند (گورگیو و استاورینیدس[8]، ۲۰۰۸). که نتیجه آن

سازگاری اجتماعی پایین و مشکلات در تعامل دانش‌آموزان با مدرسه می‌شود(داک[9] و همکاران، ۲۰۰۳). از طرف دیگر در مقایسه با افراد قلدر و قربانی و دیگر دانش‌آموزان غیر درگیری در قلدری، قلدری‌ها بیشتر در معرض خطر پرسه زنی (داک و همکاران، ۲۰۰۳) فرار از مدرسه (جوونن[10] و همکاران،۲۰۰۳). و روابط ضعیف با همکلاسی‌های خود هستند (نانسل[11] و همکاران، ۲۰۰۱) هم چنین این اثرات منفی رابطه قوی با ترک تحصیل دانش‌آموزان دارد (نیو کومب[12] و همکاران، ۲۰۰۲). پدیده قلدری برای افراد درگیر در خود علاوه با آثار کوتاه‌مدت آثار ماندگارتر و بلندمدت‌تر نیز به دنبال دارد؛ مطالعات در مورد اثرات درازمدت قلدری نشان می دهد که قربانیان در بزرگ‌سالی در ریسک بالاتری از افسردگی، اعتماد به نفس پایین و هم

[1] -Andreou,
[2] - Boulton, M.
[3] - Gofin, R. & Avitzour, M.
[4] - Olweus, D.
[5] - Owens L,
[6] - Olweus, D.
[7] - Wolke, D.
[8] - Georgiou, ST.
[9] - Dake, J
[10] - Juvonen,
[11] - Nansel,
[12] - Newcomb,

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

چنین احتمال وجود مشکلات جنسی در زندگی زناشویی هستند (چان[1] و همکاران،۲۰۱۱) نتیجه تازه‌ترین تحقیقات زمینه‌یابی میزان شیوع قلدری را در بین دانش‌آموزان کشورهای مختلف قریب و به پنجاه درصد گزارش می‌کنند (بلک و وینلر، واشنگتوت[2]،۲۰۱۱). هم چنین یافته‌های لی[3] (۲۰۱۰) نشان می‌دهد که نگرش مثبت معلم نسب به رفتار قلدری، عدم صلاحیت اخلاقی معلم، نظارت‌های نادرست و مداخلات مؤثری معلمان بر قلدری دانش‌آموزان ۱۳-۱۶ ساله اثرات مثبتی بر رفتار قلدری دانش آموزان دارد. یافته‌های پانایوتیس[4] و همکاران (۲۰۱۰) نشان می‌دهد که کشورهای اروپای مرکزی و شرقی حدود ۳۵٪ از دانش‌آموزان (سنین ۱۱ تا ۱۵) ۱۵٪ در سوئد و ۶۴٪ در لیتوانی، یک بازه زمانی دوماهه تحت قلدری قرارگرفته اند. در کشورهایی مانند یونان دانش‌آموزان اعلام کردند که در دو ماه گذشته ۲۳٪ درصد دختران و ۲۶٪ پسران، در امریکا ۳۳٪ دختران و ۳۶٪ پسران، در انگلستان ۳۲٪ دختران و ۳۲٪ پسران و در فرانسه ۳۶٪ دختران و ۳۶٪ پسران تحت قلدری قرارگرفته‌اند. یافته‌های پژوهش مظاهری، ولی پور و شیروانی (۱۳۹۴) نشان می‌دهد که ۵۷٪ موارد قلدری از نوع قلدری کلامی، ۴۰٪ از نوع فیزیکی و ۲.۵۶٪ از نوع اجتماعی/رابطه‌ای اتفاق می‌افتد. واکنش حدود ۵۷٪ دانش‌آموزان به قلدری، تقویت کننده آن و تنها کمتر از ۲۹٪ دانش‌آموزان واکنش‌های مبتنی بر عدم‌حمایت و تشویق قلدری نشان می دهد. و اینکه به هنگام وقوع قلدری اقدامات مسئولین مدرسه در ۷۰٪ موارد موجب تقویت و در ۲۸.۸٪ موارد موجب کاهش قلدری در مدارس می‌شود. یافته‌های پژوهش‌های ایوبی و همکاران (۱۳۹۲) نشان می‌دهد که از ۱۰۶۴ شرکت‌کننده، ۲۸۵ نفر (۲۶/۸ درصد) و ۲۸۰ نفر (۲۶/۳ درصد) به ترتیب آسیب عمدی به خود و رفتار قلدری را گزارش کردند. نسبت شانس مصرف سیگار برای آسیب عمدی به خود از سایر عوامل خطر بیشتر بود. اما وضعیت اقتصادی _اجتماعی بیشترین نسبت شانس را برای رفتار قلدری داشت. در میان عوامل حمایتی، عزت نفس بالا بر آسیب عمدی به خود و نظارت والدین بر سیگار کشیدن نوجوان برای قلدری بیشترین تأثیر حمایتی را داشتند. از این رو با توجه به نبود تحقیقی مناسب در خصوص پدیده قلدری در بین دانش‌آموزان شهر تبریز و اینکه بر اساس نتایج مطالعات ذکرشده درصد قابل توجهی از دانش‌آموزان به صورت قلدر، قربانی و یا شاهد قلدری درگیر قلدری شده و قلدری باعث آسیب‌های جسمی و روانشناختی افراد درگیر شده و زمینه را برای آسیب‌های روانشناختی و احتمال وقوع جرم و جنایت در دوران نوجوانی، جوانی و بزرگسالی آماده می‌سازد و با توجه به ماهیت مدرسه و زمان سپری‌شده دانش‌آموزان در مدرسه، پژوهش حاضر به دنبال بررسی ماهیت و شیوع قلدری در مدارس شهر تبریز است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع زمینه‌یابی مقطعی هست که در آن سعی شده است اطلاعات توسط پرسشنامه از جامعه و نمونه مشخص جمع آوری شده و توصیف گردد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع مدرسه مقطع دوم متوسط شهر تبریز در سال تحصیلی ۱۳۹۸- ۹۹ بوده است. با توجه به محدودیت‌های موجود در دستیابی به دانش‌آموزان و توزیع پرسشنامه، با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس افراد نمونه از ۳ مدرسه وارد پژوهش شدند. در کل ۱۵۰ پرسشنامه بین دانش‌آموزان توزیع شد که از این تعداد ۱۳۲ پرسشنامه به صورت قابل قبول جمع آوری شد. ۱۸ پرسشنامه به دلیل ناقص بودن از پژوهش حذف شد. پس از جمع آوری پرسشنامه‌ها، نتایج با کمک روش‌های آمار توصیفی مورد تحلیل قرار گرفت.

ابزار پژوهش: پرسشنامه قلدری النا بوکلیرو (۱۹۹۱) این پرسشنامه یک مجموعه خود گزارشی و دربردارنده ۴۰ سؤال است. پاسخ هر سؤال در بردارنده چند گزینه است که بسته به ماهیت سؤال این گزینه‌ها از ۴ تا ۹ عدد می‌باشند .این پرسشنامه در

[1] - Chen, J.
[2] - Black, S
[3] - Lee, Ch.H.
[4] - Panayiotis, S

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

سال ۱۹۹۱ توسط النا بوکلیرو و مارسلو داربو تهیه شده است. در ابتدا و قبل از شروع سؤال‌ها تعریف و مصداق‌هایی از قلدری ارائه شده و هدف طرح این سؤال‌ها نیز مطرح شده است. در ادامه بر بی نام بودن پرسشنامه‌ها و عدم درج نام تأکید شده است .این پرسشنامه افکار، عقاید دانش‌آموزان و اتفاقاتی که از آغاز سال تحصیلی جاری برای آنان به وقوع پوسته است را می‌سنجد. نکته قابل ذکر این است که این پرسشنامه مؤلفه‌هایی مانند تعریف از قلدری، انواع قلدری، نگرش فرد به قلدری، احساس فرد در مورد افراد قلدر و مدرسه، کیفیت روابط با همسالان و کیفیت روابط درون خانواده، مکان‌های پرخطری که در آن قلدری اتفاق میافتد، فراوانی قلدری و راهبردها و استراتژی‌های مقابله افراد در مقابل قلدری را می‌سنجد. پرسشنامه قلدری توسط مظاهری و همکاران (۱۳۹۳) به فارسی ترجمه شد که پایایی آن ۰/۷۸ برای کل پرسشنامه گزارش شد و در این پژوهش پایایی به دست آمده بر اساس آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۱ به دست آمده است.

یافته‌های پژوهش

نتایج توصیفی نشان داد که میانگین و انحراف معیار سن دانش‌آموزان به ترتیب برابر ۱۳/۹٪ و ۱/۲ است و از این میان ۳۰/۳٪ دانش‌آموزان در مقطع اول راهنمایی، ۳۲/۶٪ در مقطع دوم راهنمایی و ۳۷/۱٪ در مقطع سوم راهنمایی بودند. ۷۰/۵٪ شرکت کنندگان در پژوهش دارای جنسیت پسر و ۲۹/۵٪ دختر بودند. همچنین ۱۳/۶٪ از والدین دانش‌آموزان از نظر تحصیلات بی‌سواد، ۶۹/۷٪ دارای مدارک ابتدایی، ۱۴/۴٪ دارای مدارک راهنمایی و ۲/۳٪ دارای مدارک دیپلم و فوق‌دیپلم بودند. از دانش‌آموزان خواسته شد تا نظر خود را نسبت به این سؤال که آیا قلدری در مدرسه شما اتفاق میافتد یا نه بیان کنند. بر اساس این سؤال ۸۰/۳٪ دانش‌آموزان معتقد به وجود قلدری و ۱۹/۷٪ معتقد به عدم وجود قلدری در مدارس بودند. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد که ۴۰/۹٪ دانش‌آموزان شاهد قلدری، ۳۳/۳٪ قربانی قلدری، ۹/۸٪ قلدر و ۱۵/۹ ترکیبی از این حالت را تجربه کرده‌اند .جدول پایین نشان دهنده حالاتی است که دانش‌آموزان در طول سال تحصیلی تجربه کرده‌اند (قربانی، قلدر، شاهد)

جدول ۱. حالاتی که دانش‌آموزان تجربه کرده‌اند (قربانی، قلدر، شاهد) و جنسیت

گزینه ها		جنسیت		
		پسر	دختر	کل
شاهد قلدری کردن دیگر دانش‌آموزان بوده‌اید.	تعداد	۳۹	۱۵	۵۴
	درصد	۴۱/۹	۳۸/۵	۴۰/۹
توسط قلدرها مورد اذیت قرارگرفته‌اید.	تعداد	۳۰	۱۲	۴۴
	درصد	۳۲/۳	۳۵/۹	۳۳/۳
مانند دانش‌آموزان قلدر رفتار کرده‌اید.	تعداد	۹	۴	۱۳
	درصد	۹/۷	۱۰/۳	۹/۸
ترکیبی از این حالات	تعداد	۱۵	۶	۲۱
	درصد	۱۶/۱	۱۵/۴	۱۵/۹
جمع کل	تعداد	۹۳	۳۹	۱۳۲

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

	درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس این جدول ۴۱/۹٪ پسران شاهد قلدری، ۳۲/۳٪ قربانی و ۹/۷٪ رفتار قلدرانه و ۱۶/۱ نیز ترکیبی از این حالت را تجربه کرده‌اند. در مورد دختران به این صورت است که ۴۰/۹٪ دختران شاهد قلدری، ۳۳/۳٪ قربانی قلدری و ۹/۸٪ کسانی دارای رفتار قلدرانه و ۱۵/۹٪ نیز ترکیبی از این حالت (مانند قلدر/قربانی) را داشته‌اند .از دانش‌آموزان خواسته شد نظر خود را نسبت به این سؤال که چه نوع رفتارهای قلدری در مدرسه شما اتفاق میافتد بیان کنند. بر اساس این سؤال مشخص شد که ۵۷ موارد قلدری از نوع قلدری کلامی، ۴۰٪ از نوع فیزیکی و ۲/۵۶٪ از نوع اجتماعی/رابطه‌ای است.

در مورد عدم دلایل شرکت در قلدری ۸٪ از دانش‌آموزان بیان کرده‌اند که اگر در فرایند قلدری شرکت نکنند به این دلیل است که دانش‌آموز قربانی جزء دوستان آنان نیست و برای آنان اهمیتی ندارد، ۱۷/۴٪ به علت ترس از درگیری، ۱۸/۲٪ به علت دوستی با قلدر و اینکه قلدر برای آنان مشکلی ایجاد نمی‌کند، در جریان قلدری شرکت نمی‌کنند، ۲۷/۳٪ مسئولیت مقابله با قلدر را فقط متوجه قربانی می‌کنند و سایر دانش‌آموزان یعنی ۲۸/۸٪ به این دلیل که از گروه دوستان طرد نشوند در جریان قلدری شرکت نمی‌کنند.

در رابطه با نگرش دانش‌آموزان به افراد قلدر ۵/۳٪ از دانش‌آموزان او را تحسین کرده و فرد قلدر را فردی شایسته می‌دانند، ۶۸/۲٪ از افراد از فرد قلدر می‌ترسند و ۲۶/۵٪ از افراد می‌خواهند در برابر قلدر بایستند و مستقیماً با قلدری مقابله کنند.

جدول ۲ انواع قلدری در مدرسه

نوع قلدری	بیرون از مدرسه	داخل مدرسه	فراوانی
شوخی	۳۳	۶۷	۱۰۶
اذیت و آزار	۱۷/۸	۸۲/۲	۱۰۱
اخراج از گروه	۷/۷	۹۲/۳	۹۱
صدمه و توهین	۲۷/۵	۷۲/۵	۱۰۲
تهدید	۴۴	۶۶	۹۷
دزدی اشیا کم ارزش	۱۶/۷	۸۷/۳	۸۴
دزدی اشیا گران	۳۶/۶	۶۳/۴	۸۲
اخاذی	۴۵/۹	۵۴/۱	۷۴
پرخاشگری فیزیکی	۲۵	۷۵	۸۴

جدول ۲ نشان دهنده این مسئله است که دانش‌آموزان در داخل مدرسه بیشتر با انواع قلدری درگیر هستند تا بیرون مدرسه و نکته قابل ذکر این است که با اینکه انواع قلدری در مدرسه به طور آشکاری بیشتر از بیرون مدرسه است ولی در داخل مدرسه

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

هرچه پرخاشگری شدیدتر می‌شود، پرخاشگری فیزیکی شدیدترین و شوخی سبک‌ترین فراوانی آن کمتر می‌شود. این در حالی است که در بیرون مدرسه هرچه پرخاشگری سنگین‌تر می‌شود فراوانی آن نیز بالاتر می‌رود.

جدول ۳ نشان دهنده عکس‌العمل دانش‌آموزان در برابر قلدری است، همان‌گونه که قابل‌مشاهده است درصد بالایی از رفتارها تقویت کننده قلدری هستند.

جدول ۳. عکس‌العمل همکلاسی‌ها در برابر قلدری

گزینه ها	فراوانی	درصد
این کار را خنده‌دار دانسته و جزء طرفداران قلدری کنندگان می‌شوند.	۵	۳۷/۹
وحشت‌زده می‌شوند.	۲۲	۱۶/۷
تظاهر می‌کنند که چیزی اتفاق نیافتاده است	۱۸	۱۳/۶
سعی می‌کنند به قربانی کمک کنند	۲۰	۱۵/۲
فردی که قلدری کرده است را تنها می‌گذارند	۲۰	۱۵/۲
قربانی را از گروه خود بیرون می‌کند	۲	۱/۵
جمع کل	۱۳۲	۱۰۰

جدول ۴. عکس‌العمل بزرگ‌سالان (معلمان و مراقبین) در برابر قلدری

گزینه ها	فراوانی	درصد
متوجه اتفاقی که افتاده است نمی‌شوند.	۳۶	۲۷/۳
تظاهر می‌کنند که چیزی اتفاق نیافتاده است.	۱۰	۷/۶
آنها هرگز درجایی که قلدری می‌شود، حضور ندارند.	۳۶	۲۷/۳
برای دفاع کردن از قربانی دخالت می‌کنند.	۳۹	۲۹/۵
نسبت به اتفاقی که افتاده است می‌خندند و باهم از آن لذت می‌برند.	۱۱	۸/۳
جمع کل	۱۳۲	۱۰۰

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

با توجه به جدول شماره ۴ رابطه با عکس‌العمل بزرگ‌سالان (معلمان و مراقبین) در برابر قلدری، ۲۹/۵٪ از دانش‌آموزان معتقدند که بزرگ‌سالان برای دفاع از قربانی وارد عمل می‌شوند و ۷۰٪ بقیه معتقدند که بزرگ‌سالان متوجه قلدری نمی‌شوند، حضور ندارند و یا تظاهر می‌کنند که اتفاقی نیافتاده است .درنهایت شرح‌حال کوتاهی از یک دانش‌آموز که دائماً مورد تهاجم و آزار دانش‌آموزان بزرگ‌تر از خود قرار می‌گیرد، در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت و از آنان خواسته شد که راه‌حل‌های پیشنهادی خود را از بین گزینه‌های موجود انتخاب کنند. الزم به ذکر است که این سؤال دارای ۱۳ گزینه (شامل: در مورد آن با معلمان صحبت می‌کنید، از همکلاسی‌های خود کمک درخواست می‌کنید، وانمود می‌کنید که چیزی اتفاق نیافتاده است، از این دانش‌آموزان در مورد دلیل رفتارشان توضیح می‌خواهید، به هر روشی هم در مدرسه و هم در بیرون از آنها دوری می‌کنید، با هدف صدمه زدن به یکی از آنها به آنها حمله می‌کنید، شما جواب آنها را می‌دهید، به مدیر مدرسه اطلاع می‌دهید، با والدین خود صحبت می‌کنید، از خواهر و برادر بزرگتر خود درخواست می‌کنید تا آنها مداخله کنند، به مدیر میگویید) بود که در سه طبقه کلی (فرار و کناره‌گیری، طلب کمک از دیگران و مقابله مستقیم با قلدری) قرار می‌گرفتند. همان‌طور که در جدول ۵ قابل مشاهده است ۱۲/۹٪ از دانش‌آموزان، راه‌حل‌هایی انتخاب کردند که در دسته مدارا، فرار و کناره‌گیری قرار می‌گیرند و ۶۶/۷٪ راه‌حل را طلب کمک از دیگران می‌دانند، درنهایت ۲۰/۷۵٪ از دانش‌آموزان راه‌حل برخورد مستقیم با قلدر و قلدری را پیشنهاد می‌دهند.

جدول ۵. راهبردهای استفاده‌شده توسط دانش‌آموزان در برابر قلدری

	فراوانی	درصد
مدارا، فرار و کناره‌گیری	۱۷	۱۲/۹
مطرح کردن با دیگران و طلب کمک	۸۸	۶۶/۷
مطرح کردن مسئله با فرد قلدر و مقابله با او	۲۷	۲۰/۴
جمع	۱۳۲	۱۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی قلدری در بین دانش‌آموزان مقطع دوم متوسط شهر تبریز انجام شده است. نتایج این پژوهش نشان می دهد که شیوع انواع قلدری کلامی، فیزیکی و اجتماعی/رابطه‌ای مهمترین رفتارهای قلدری در بین دانش آموزان است. نتایج این مطالعه با نتایج مطالعه‌های پانایوتیس و همکاران (۲۰۱۰) است. نتایج این مطالعه نشان داد که قلدری در داخل مدارس نسبت به بیرون یا در راه مدارس بیشتر اتفاق میافتد. این یافته‌ها همسو با نتایج قبلی است به طوری که مظاهری، ولی پور و شیروانی (۱۳۹۴)، ایوبی و همکاران (۱۳۹۳) دریافتند که قلدری بیشتر در داخل مدرسه تا در خارج یا در راه مدرسه اتفاق میافتد. همچنین در مطالعه‌ای که توسط لی ۲۰۱۰ انجام شد. نتایج نشان داد که قلدری در خوابگاه‌ها، زمین‌بازی‌ها، راهروهای مدرسه و در راه یا خارج از مدرسه و به دور از نظارت بزرگ‌سالان بیشتر اتفاق می افتد.

رفتارهای دانش آموزان زمینه را برای تقویت‌کننده رفتارهای قلدری به همراه دارد که بیشترین نوع قلدری ها (قلدری مانند خندیدن و تمسخر، طرد قربانی، عدم دوست بودن و اهمیت نداشتن فرد قربانی، ترس از طرد گروه و وحشت‌زدگی و حمایت از قلدر، دلیل ترس از درگیری، دوست بودن با فرد قلدری کننده) و میزان کمتری از واکنش‌های این کودکان، واکنش‌های مبتنی بر عدم‌حمایت و تشویق قلدری (مانند طرد قلدر و حمایت از قربانی، دفاع از خود در مقابل افراد قلدر) است. افراد

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

شاهدان تقریباً همیشه هنگام وقوع قلدری حضور دارند و اغلب اوقات نقش حضار را برای قلدری فراهم می‌کنند. که به عنوان تقویت کننده قلدری عمل کرده و موجب می‌شوند فرد قلدری کننده حس قدرت و مقام در بین همسالان کند. گاهی اوقات دانش‌آموزان تماشاگر در قلدری شرکت کرده و سعی می‌کنند به قربانی کمک کنند.

توجه به نتایج تحقیق حاضر که به عنوان یک مطالعه مقدماتی نشان‌دهنده شیوع نسبتاً بالای قلدری در مدارس موردبررسی است و نیز فقدان روش‌های مؤثر مقابله با پدیده قلدری، چه در دانش‌آموزان و چه در بزرگ‌سالان و مربیان و آسیب‌های جسمی و روانشناختی ناشی از پدیده قلدری، پژوهشگران امیدوارند با جلب توجه سیاست‌گذاران حوزه آموزش و پرورش به این پدیده مهم، اقدامات و برنامه‌ریزی‌های الزم برای شناخت جامع و کامل از ابعاد مختلف پدیده قلدری در مدارس کشور و نیز مقابله مؤثر و کارآمد با این پدیده در دستور کار قرار گیرد. لذا در این راستا می‌توان با اجرای سیاست‌های مشخص و واحد و ارائه آموزش‌های مناسب و انجام برنامه‌های پیشگیری و مداخله مناسب در مدارس کشور جهت ایجاد محیط آموزشی سالم از وقوع قلدری و ایجاد پیامدهای آسیب‌های آن جلوگیری کرد. ضمناً در طراحی و اجرای برنامه‌های مقابله با قلدری این نکته مهم در نظر گرفته شود که هدف از مقابله با پدیده قلدری، سرکوب کردن افراد قلدر نیست بلکه آنان نیز در این فرایند آسیب‌دیده و نیازمند دریافت کمک هستند.

منابع

ایوبی، عرفان؛ نظرزاده، میلاد؛ بیدل، زینب؛ بهرامی، ابوالفضل، (۱۳۹۲) شیوع قلدری، آسیب عمدی به خود و عوامل مرتبط با آن در دانش‌آموزان پسر دبیرستانی اصول بهداشت روانی سال پانزدهم بهار ۱۳۹۲ شماره ۵۷، صفحه ۷۷-۳۶۶

مظاهری تهرانی، محمد علی؛ شیری، اسماعیل و ولی پور، مصطفی (۱۳۹۴) بررسی ماهیت و شیوع قلدری در مدارس راهنمایی روستاهای شهرستان زنجان، روانشناسی تربیتی، دوره ۱۱، شماره ۳۶؛ صفحه ۱۷-۳۸.

Andreou, E. Vlachou, A. & Didaskalou, E. (2005). The roles of self-efficacy, peer interactions and attitudes in bully-victim incidents: Implications for intervention policy-practices, School Psychology International, 26, 545–562.

Black, S., Weinles, D., & Washington, E. (2010). Victim Strategies to Stop Bullying. Youth Violence and Juvenile Justice, 8(2), 138-147.

Boulton, M. J. & Underwood, K. (1992). Bully/victim problems in middle school children: British Journal of Educational Psychology, 62, 73-87.

Chen, J.K., & Astor, R.A., (2010). School Violence in Taiwan: Examining how western risk factors predict school violence in an Asian culture. Interpersonal Violence, 25(8), 1388–1410.

Dake, J. A. Price, J. H. & Telljohann, S. K. (2003). The nature and extent of bullying at schools. Journal of School Health, 73(5), 173–180.

Georgiou, ST. & Stavrinides, P. (2008). Bullies, victims and bully/victims: Psycho-social profiles and attribution styles. School Psychology International, 29(5), 574-589

Gofin, R. & Avitzour, M. (2012). Traditional Versus Internet Bullying in Junior High School Students. Matern Child Health, 16(8), 1625-1635.

Juvonen, J. Graham, S. & Schuster, M. A. (2003). Bullying among young adolescents: The strong, the weak, and the troubled. Pediatrics, 112(6), 1231–1289.

Lee, Ch.H. (2010). Personal and interpersonal correlates of bullying behaviors among korean middle school students. Interpersonal Violence, 25 (1), 152-176.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

Nansel, TR. Overpeck, M. Pilla, RS. RUAN, WJ. Simon smorton, B. & Scheidt, P. (2001). Bullying behaviors among US youth: prevalence and association with psychosocial adjustment. Journal of the American Medical Association, 285, 2094-2100.

Newcomb, M. D. Abbott, R. D. Catalano, R. F. Hawkins, D. Battin-Pearson, S. & Hill, K. (2002). Mediational and deviance theories of late high school failure: Proces 31 roles of structural strains, academic competence, and general versus specific problem behaviors. Journal of Counseling Psychology, 49, 172–186.

Olweus, D. (1993). Bullying at School: What we know and what we can do. Cambridge, (1993) MA: Blackwell.

Owens L, Shute R. Slee, P. (2000). ‘‘Guesswhat I just heard!’’: Indirect aggression among teenage girls in Australia. Aggressive Behavior; 26:67–83.

Panayiotis, S. Anan, P. (2010). CHaralambos T, CHrysostomos L (2010) Prevalence of Bullying among Cyprus elementary and high school student. International journal of violence and school, 11, September 2010, 114-128.

Wolke, D. Woods, S. Bloomfield, L. & Karstadt, L. (2000). The association between direct and relational bullying and behavior problems among primary school children. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 8, 989–1002

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]

فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۴، شماره ۸، بهار ۹۹

Bullying Among Secondary School Students in Tabriz

Abstract

The aim of the present study is bullying among secondary school students in Tabriz. The sample of this study was selected by available sampling method from 3 schools and a complete questionnaire was collected using the bullying questionnaire of Elena Bocciliro and Marcelo Darbo (132). The results showed that about 80% of students believe in bullying, 40.9% of students as witnesses of bullying, 33.3% as victims of bullying and 9.8% as bullies and 16% of them experience a combination of this condition. The results showed that 57% of cases of bullying are verbal bullying, 40% are physical and 2.56% are social / relational. About 57% of students react to bullying, reinforcing it, and only less than 29% of students respond based on non-support and encouragement of bullying. The results also showed that when bullying occurs, the actions of school officials in 70% of cases increase and in 28.8% of cases reduce bullying in schools. Considering the physical and psychological injuries and the background of bullying for psychosocial harm in students and considering the importance of school both in terms of occurrence and in terms of controlling and preventing bullying, it is possible to implement specific policies, provide appropriate and executive education and prevention programs. Proper intervention in the country's schools prevented the occurrence and creation of harmful consequences.

Keywords: Students, Bullying, Schools.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-23]